Ч. 24. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 9. червня 1929. Рік XXXI.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

За справність організаційної машини.

Є тепер в Европі дві держави, які мають у себе зовсім відмінні від інших державні устрої; це Радянський Союз і Італія.

Оба ці устрої мають зовсім відмінні ідеольоґії, але оба мають у своїй основі ту саму силу, яка витворила ці устрої, а саме — силу орґанізації. В Радянському Союзі комуністи, а в Італії фашисти створили з однаково думаючих одиниць сильні орґанізації, які доказали чуда. Комуністи з маленьких підпольних комірок створили двоміліонову орґанізацію, яка силою перебрала величезну спадщину царів і стала загрозою для цілого світу. 105 фашистів на першому орґанізаційному зібранні в 1919 р. силою своєї ідеї і волі створило за 10 літ одноміліонову орґанізацію, яка винесла Італію з упадку до поваги великої держави в світі. Трудно цього не бачити й не розуміти.

А проте між нами, українцями, часто можна почути, що ми — 40 нас міліонів — самі нічого не вдіємо. І таких слабодухів є в нас стільки, що вони повязалися навіть в партії зі всякими орієнтаціями, себ-то надіями на когось, на чиюсь поміч в нашому горю.

Оставмо в спокою наших слабодухів. З фашистів теж колись сміялися, а тепер коряться їхнім законам. Для того, щоби доконати великого діла, не треба, як бачимо, аж 40 міліонів. Треба знайти і створити сильне ядро з тих, що дух у них до висот пнеться.

Завважимо тут, що комуністи в Рад. Союзі і фашисти в Італії, маючи владу в своїх руках, моглиби мати в десятеро більше членів у своїх партіях, як їх мають. А проте вони не спішаться їх вербувати. Вони приймають лиш випробованих і тих негайно викидають, як тільки виявиться, що вони нездарні і не годяться до завдань, які на них накладаються. А це зайвий раз підкреслює, що сила орґанізації не в кількости, а в якости; хоч має свою вагу факт, скільки членів в орґанізації, але далеко важніше, які вони, яка їх вартість.

Нам не треба шукати людей, як комуністи напомацки шукали їх в підпіллю. Нам не треба починати хочби з тієї 105-ки, яка стала основою фашистівської сили. У нас є зовсім готова орґанізація з завданнями і цілю, які не уступають ні комунізмові для комуністів, ні фашизмові для фашистів.

Наша велика ідея поневоленого народу переважає і комунізм і фашизм своєю актуальністю і близкістю до душі і зрозуміння для найширших мас народу. І тому є наша орґанізаційна праця куди лекша. Нам треба лиш управнити нашу орґанізаційну машину. Нам треба скріпити те здорове ядро, яке має пробивати народові шлях до його добробуту і волі.

Кожний знає, про яке ядро тут ходить. Орґанізаційний статут Українського Національно-Демократичного Обєднання, його програма і провідна лінія, проведена на останньому Народньому Зїзді 24. і 25. грудня минулого року, мусять лягти в основу скріплення того ядра — нашої партійної орґанізації. Докладне вивчення програми і напрямних політики Обєднання та карність в рамах орґанізаційного стату у дадуть нам ту силу, для якої не будуть страшні ніякі труднощі на шляху до наміченої цілі.

Pr. 149|29. Sąd okręgowy wydział karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisuz art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 10 maja 1927 poz. 396 Dzup. Nr. 45, dokonane dnia 24 maja 1929, przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma p. t. „Swoboda“ Nr. 22 z dnia 26 maja 1929, z powodu, ze zamieszczony w tem czasopiśmie artykuł pod tyt.: 1. „Zi sojmom czy bez sojmu“ 2. „Wyborczi złowżywania“ zawieraja w sobie znamiona występku z § 300 uk. i i art. 1 rozporządzeni Prezydenta Rzeczypospolitej z 10 maja 1927 poz 399 Dzurp. Nr. 45. b) wydać po myśli przepisu z artykułu 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się od powiedzialnemu redaktorowitego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Lwowie. dnia 31. maja 1929. Hawel.

РСО і РНО.

РСО і РНО це одна двоіменна російська орґанізація: „Руска Селянска Органiзація“ і „Русскоє Народноє Обєдінєніє“. Властивою назвою тієї орґанізації є РНО, яка обеднує росіян в Польщі поза Галичиною. РСО це назва тієї самої орґанізації в Галичині, яку затримано тут лише длятого, щоби обдурити українських селян.

Наші селяне, навіть ті, що належать до РСО, не знають, що то за орґанізація. Селянам, членам РСО, здається, що це стара передвоєнна т. зв. москвофільська партія, і те переконання їх і тримає в цій орґанізації. По правді-ж тота стара партія від РСО так далеко, як небо від землі.

Колишні москвофіли були звичайними собі русинами, яким дошкулювала німецька Австрія і вони надіялись на рятунок від російського царя. Та їхня орієнтація полягала на тому, що вони не знали до річи, що твориться в Росії, які там порядки та як там живуть люде. До тогож та Росія починалась для них вже від Збруча і Сокаля і виходилоб, що їй лиш руку подати для помочі Галичині.

Не входімо в те, чи то був правильний погляд чи ні. Подивімось на теперішні умови. Вони зовсім відмінні від тих, що були до війни. **Росії не тільки нема ні за Збручем ні за Сокалем, але ціла Польща, як далеко сягають її теперішні східні границі, навіть не межує з Росією, лише з Україною і Білоруссю, які належать до Рад. Союзу.** Для наших москвофілів наші волиняки чи наддніпрянці були вже росіянами; вони, правда, й самі в більшости називали себе „русскими“, себто росіянами. Але сьогодня вони вже так себе не називають. Навпаки — **вони тепер виразно підкреслюють, що вони українці і називали себе колись „русскими“ лише тому, що російська влада цілими віками вбивала їм в голову ту назву і примушувала до неї.** Отже уявіть собі наших москвофілів, які надіються на росіян за Збручем, а там їх немає; там лиш їх горстка, розкидана по українському морю і то вони там або кольоністи чи осадники, або всякі чиновники і військові; ними Москва віками напихала Україну і все одно не напхала їх більше як 5—10 на 100 українців, та й називають їх там не інакше, як кацапами.

Те саме на Волині. Там ще менше росіян, як на Вел. Україні. **На Волині по селах зовсім нема росіян.** Вони живуть лиш маленькими ґрупками по містах і всі вони бувші чиновники, військові, наслані сюди колись з глибокої Московщини. Найкращий доказ, що на Волині, ніби то в колишній Росії, вони не можуть вибрати ні одного свого посла до сойму; — що **навіть по громадах, в громадських радах нема росіян.** Ото вдалось їм на Пинщині вибрати одного посла, але він пройшов виключно голосами поліщуків українців, які живуть дуже прибитим життям, не мають своєї інтеліґенції і дали обдуритися росіянам з міста, як людям, яких вони знали з давних часів. Але й це не вдалось би росіянам, колиб ми, українці не сварились і не витрачували надармо сил на Волині на боротьбу самих з собою, а вислалиб були робітників на Полісся, щоб вияснили там справу.

Як бачимо, тепер зовсім нема того підкладу, який мала колись москвофільська партія. І це дуже добре знають провідники РСО і використовують традицію москвофільства, щоби з часом і те РСО перемінити на РНО — себто, щоби з наших „русинів“ поробити „русских“ — себто росіян. **А це-ж відомо, що наші „русини“ з РСО росіянами себе не рахують і не називають.**

Коли би наші селяне з РСО вміли розбирати те, що їм їхні вожаки пишуть, то відразу побачилиб, що вони говорять ріжними мовами. **Вожаки говорючи „русскій“ мають на увазі „росіянин“, а селяне РСО чуючи „русский“ розуміють „русин“.** До тогож почитайте їхні ґазети: хіба в нас говорить хто так, як пише „Русскій Ґолос“? Та навіть колишні, довоєнні голови москвофільські не вміли так говорити, бо то є мова російська, московська!... А хіба в нас говорять навіть так, як пише „Земля і Воля“? Тож вожаки РСО навмисне поволі стараються наближити нашу мову до мови московської і ото пишуть ні то по українськи ні то по московськи.

РСО є лиш відміною РНО. А РНО обєднує в собі лиш росіян, які залишились в межах Польщі по розвалі Росії, або вивтікали сюди перед більшовиками. Проте навіть те саме РНО не може заперечити, що є Україна і Білорусь і тільки воює проти цього, що українці і білоруси хочуть жити, як живуть инші народи, себто — хочуть жити вільним державним життям. Їх мрія — відновити стару Росію, про яку вже горобці цьвіркають, що то вона була варта. То хібаж нашим селянам з ними по дорозі? Тож кажу — **на Волині РНО це тільки недобитки царської Росії, то деж ті самі рновці, тільки під иншою назвою, мають набратися в Галичині?**

РСО в Галичині треба розглядати не як зростаючу московську орґанізацію. **Такою московською орґанізацією вона тут ніколи не буде.** Натомість є це вияви народньої темноти і несвідомости, отже й **боротьбу з РСО треба в народній масі трактувати як боротьбу з темнотою, з несвідомістю.** Звичайно — **в такій боротьбі потрібна не лише впертість, витревалість.**

Але ще більше потрібна тут терпеливість і вирозумілість. Адже хворої людини ніхто дрючком не оздоровлює. Коли-ж ходить про вожаків, то з них треба лиш здіймати їхню овечу шкуру та виказувати людям їхнє фарисейство, а коли пізнають їх наші люде, то вже самі будуть знати, як їх приймати.

Гр. Гладкий.

Церковні справи на Волині.

Наші читачі вже чули про те, що православний синод кинув анатему на відомого українського церковного діяча на Волині д-ра Річинського, себто відлучив його від церкви. Для нас в Галичині ті церковні справи на Волині — це, як сказав би москаль, „темна вода во облаціх“; їх годі збагнути, коли не знається тамошніх умов. Тому хочемо про це дещо написати.

Українська православна церква була колись незалежною, так як незалежною була Українська Держава. Українська православна церква була навіть менше залежна від царгородського патріярха, як є залежна греко-католицька церква від папи. Але коли Україну загарбала Москва, то й церкву також вона прибрала до своїх рук. Якось там замазала очі царгородському патріярхови (кажуть, що добре заплатила) і підчинила українську церкву московському патріярхови.

Загарбавши до своїх рук церкву, Москва познесила багато чисто українських церковних звичаїв і порядків. пообсаджувала її своїми священиками і зробила з неї найсильнійшу пропаґаторку і опору московщини на Україні, отже й на Волині.

Коли відродилась Українська Держава, то народ відразу відчув всю силу, якою гнітила його московська по духу церква. Починаються повільні заходи, щоби відмосковщити свою рідню церкву. Згодом спинила ці заходи війна з більшовиками і поляками, а коли тільки скінчилась та нещаслива для нас війна, то в мирних відносно умовах з тим більшою силою віджило в народі бажання очистити з московщини і відновити свою церкву. Почалось це на Вел. Україні, переводиться воно й на Волині.

Церковним рухом на Волині занявся д-р Річинський. Поволі він зацікавив справою широкі народні маси і в 1927 р. зорґанізував величавий український церковний зїзд, який відбувся в Луцьку, а на який зїхалися православні українці зі всіх кінців наших північно-західніх земель, отже з Волині, Холмщини, Полісся й Підляша.

На тому зїзді вибрано церковний комітет і заповідалось, що з того часу українська церковна

БОРОТЬБА ЗА ПРАВО ДО ЖИТТЯ ЧИ ГРА ВПІЖМУРКИ?

Боремося за своє право на життя. Хочемо бути тим, чим є вільні народи. Хочемо навіть більше, як мають тепер вільні народи, бо хочемо влаштувати життя своє так, щоб не було в ньому визискувачів ні визискуваних. Хочемо, щоб кожний мав свій варстат праці і щоб жив з нього так, як заслуговує по своїй праці. Скажіть, хто з українців цього не хоче?

Але одно хотіти, а друге зробити і мати. Для першого вистарчить дурня, що думкою багатіє, а для другого треба людини праці, — великої, витривалої, впертої, тяжкої праці. Для другого потрібно жертв, великих жертв, крівавих жертв, щоб окупити те благо, яке може прийти навіть щойно по нас.

На жаль, ми ще довго мусимо боротися самі з собою, навіть не за саму працю, щоб всі до неї разом стали; мусимо боротися за зрозуміння тої праці. Мусимо боротися за те, що й дитина знає, а саме, що від посіву до жнив не близько, що навіть посіявши можна не мати жнив; щоби це зрозуміння хліборобської праці перейшло на ту велику працю, яка має довести нас до того, чого ми хочемо: до волі, до добробуту.

Ця боротьба є наша внутрішня і її найбільше не люблять наші люде. Її охрестили „політикою“ і „сваркою-гризнею“ і негодують, коли зустрічаються з нею в ґазетах. Може й справедливо. Бо в тій боротьбі люде часто-густо гублять міру і замісць того, щоби справу поправляти, її псують.

Примірем — як можна зрозуміти такий заголовок цілих двох записаних сторінок в ґазеті: „Наступ культурної і соціяльної реакції на народню установу“? Як розуміти порозкидані на тих двох сторінках менші заголовки: „Реакція в боротьбі з поступом?“, „Фе... пане посол?“, „Новий зудар“, „На лаві обжалованих“, „Панам спішиться“, „Дивні дива“, „Круть верть“, „Дальше обжаловують“, „Проповідь отця пралата“... Читаючи такі заголовки, мається враження, що читаєш „Век Нови“ (брукова ґазета у Львові): „Сензацийни процес циґануф-людожерцуф“, „Мордерца сексуальни з Ліль“, „Збродня в бараку для бездомних“ і т. д. На жаль це пише орґан поважної партії УСРП (радикалів) „Громадський Голос“ (ч. 23) і пише це в справі дуже важній і болючій, в справі „Рідної Школи“. З тої справи він робить брукову сензацію, яка з одного боку підкопує в людей повагу до шкільної справи і до тої великої цілі, якій служить школа, а з другого боку підкопує повагу до друкованого слова, до ґазети. Бо напевно, коли би ми хотіли відповідати на ту писанину так само, як пишуть радикали, то ніхто не входив би у суть справи, а зложив би все на карб ґазетної сварки. А це не лише не помоглоб школі, але ще дуже пошкодилоб. Годі! На „сензації“ ми не будемо звертати уваги, зате наш обовязок наказує нам вияснити те, що потрібно для добра справи. *І підкреслимо тут, що хто з поважної справи робить брукову сензацію, не служить добром для тої справи.*

Скажімо собі отверто: Весь тягар нашої громадської праці в краю і за кордоном лежить на Українському Національно-Демократичному Обєднанню. Колиб Обєднання хотіло хоч десяту частину того тягару переложити на радикалів, то радикали не моглиб того тягару приняти на себе. Радикали не можуть собі дати ради зі своїми 9 послами, бо половина з них не відповідає свому покликанню, то якже вони хотілиб собі радити з такою машиною, якою є „Рідна Школа“? Звичайно, хоч їх і не багато, але вони можуть мати свою думку щодо школи. То скажіть-же свою думку по людськи, *не підпирайте її неправдою, не осмішуйте болючої справи, не робіть з неї брукової сензації, не робіть з боротьби за школу забави в піжмурки, бо це негідне народу, який хоче жити вільним життям!*

З писанини радикалів ніхто не зрозуміє, що їм ходить про направу лиха в „Р. Школі“. Навпаки вона подібна на ту сензацію, яку робить польська брукова ґазета з кожної найменшої нашої події з метою нас руйнувати. Але й справді радикалам не ходить про направу лиха. Ось примір: На двох сторінках радикали лають Обєднання, провід „Рідної Школи“ і шкільну політику. І в тій-же ґазеті висказують задоволення з вибору в Луцьку на Волині головою тамошньої „Просвіти“ директора польської кооперативи „Рольнік“ п. Петриківського; того самого, про якого ще самі недавно писали, як поздоровляв воєводу в день імянин маршалка, того самого, що є угодовцем, якому рівні немає в Галичині; того самого, що в компанії з іншими довів до руїни „Просвіту“ в Луцьку. Отже з того видко виразно, що радикалам не ходить про працю „Рідної Школи“ і про її поліпшення; їм ходить про брукову сензацію, на якій малаб виграти лиш радикальна партія хочби за кошт шкоди для цілого народу і зокрема для „Рідної Школи“.

Через те справа школи не тратить на своїй важности і до неї ми повернемо, щоби не ширилось між людьми баламуцтво і щоби „Рідна Школа“ в нас помимо труднощів і перешкод з боку чужих і своїх процвітала для добра народу.

СОРОМ ДУБЕНЦЯМ. До виборів міської ради в Дубні українці навіть не виставили своєї листи. Їх інтереси заступатимуть обєднані поляки та росіяне і жиди. Справді сором.

ФІЛІЯ „С. ГОСПОДАРЯ“. Ковельчане вирішили заснувати філію „Сільського Господаря“. Старосто довго не приймало статута, ставлячи ріжні формальні перешкоди. Врешті старосто таки переслало статут до воєвідства. Ковельчане все чекають його зареєстрування. Чи довго будуть чекати й чи знову не буде яких формальних перешкод — невідомо.

„ВИЗВОЛЕНЦІ“. П. посол Серветник, який вийшов з листи 18, не зважаючи на свої обіцянки працювати, нічого не робить для орґанізації Костопільщини. Відпекавшись після виборів від задеклярованого націоналізму й оголосивши себе „сель-союзівцем“, зайнявся виключно торговельним посередництвом і іншими доходовими справами. З цього добре користають „визволенці“, які позакладали по наших селах свої секретаріяти, дають селянам безплатні правні поради й втягають їх у цю польську партію. Чи віддадуть другий раз ці й інші українські селяне свої голоси на українську листу, на якій будуть такі кандидати, як п. Серветник?

„УГО“. Антін Васильчук, б. посол і т. зв. автономіст, або угодовець, ще будучи послом, заклав на Холмщині кооперативу „Українське Господарське Обєднання“ (УГО). Давно ходили чутки про своєрідне господарювання в цій кооперативі. Недавно до надзірної ради ввійшли нові люде, які домагалися ревізії. Здається, ревізію вже переводили представники польського ревізійного союзу та, як кажуть, не могли собі дати ради. Нова надзірна рада звернулася з просьбою перевести ревізію до Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Як випала та ревізія, наразі невідомо.

ВЕТЕРИНАРНІ КУРСИ В ЛУЦЬКУ. 27-го травня ц. р. розпочалися в Луцьку шестидневні ветеринарійні курси, які улаштувала філія „Сільського Господаря“. На курсах викладають ветер. лікар д-р Миколаєвич зі Львова й аґроном філії інж. Ришавий.

справа піде зорґанізовано, пляново до ліпшого. Але ба! Церква там є ще з давних часів в руках московських священиків і єпископів. Москалі поставились дуже гостро до українських бажань. З другого боку в церковних справах зацікавлений польський уряд, який хотів би тепер внести до тої церкви польський дух, а до тогож як найбільше зменшити церковно-православні впливи, щоби лекше польські ксьондзи заводили т. зв. ржондову унію. І ото вже сама церковна влада не ладила з урядом, а тут ще українці вмішались. У тому трикутнику українці розгубились і замісць почати розбудовувати справу в народі, щоби кожної хвилі провід мав за собою зорґанізовану народню масу, то вони почали ваґатись: то здавалось їм, що треба йти з церковною владою проти уряду, то знов з урядом проти церковної влади. А воно на одно виходило, бо ні церковній владі не хтілось здавати українцям своїх московських позицій, ні урядові не хотілось, щоби українці всецїло відібрали і достосували до свого духа і потреб церкву. Зрештою для уряду було найкраще, щоби в православній церкві не було згоди.

В тій боротьбі всі удари сипались на українців. То уряд не приняв до відома українського церковного комітету, а то церковна влада почала то тут, то там притискати український рух в церковних справах. Врешті, коли українці в проводі розбились, а незорґанізована українська народня маса не виявляла особливої активности, то церковна влада рішила пімститися на д-рові Річинському і за всю його роботу на церковному ґрунті, якої гріх перед православною церквою лежить тільки в тому, що вона була українською, відлучила його від церкви, або кинула на нього анатему.

Осьтак представляється та ціла справа. Звичайно — на тому не кінець. Український церковний рух не завмер, а лиш на хвилю притих, бо на Волині жадна громадська справа не є легкою, а народні маси ще не втягнулися як слід в громадське життя. Той рух є і скоро, коли народ зрозуміє, що анатемою на д-ра Річинського московська церковна влада фактично тяжко зневажила весь український народ, той рух спалахне з тим більшою силою. Бо то навіть смішно, щоби не було на нашій землі Москви, а в нашій церкві щоби була московська влада і московський дух.

Ст-ко.

З північних українських земель.

ПОЖЕЖІ. Попереднього тижня, як ми вже коротенько звідомляли, пожежа знищила 95 українських садиб і кільканайцять жидівських у м. Колки луцького повіту. Багато родин залишилося без даху, майна й засобів до життя. За кілька днів до пожежі „Українбанк“ у Луцьку відчинив у Колках свій відділ. На щастя цей відділ „Українбанку“, хоча й був серед моря вогню, врятувався. Склався допомоговий комітет. Наш банк видав кількасот зол. допомоги погорільцям.

КОМАХИ. На Волинському Поліссі, де скрізь багна, зявилися маси шкідливих комах. Комахи обсідали худобу й кусаючи її, викликали кровоток і спухлину, а навіть спричинювали смерть. Є відомости, що загинуло дуже багато коней.

Правна порада у „Свободі“.

Назагал українське населення не вміє як слід боронити своїх прав. З усіх закутин краю чуємо нарікання на ріжні зловживання чи то поліції, чи адміністраційної, чи вкінці скарбової влади. Населення не вміє боронитися проти зловживань, не вміє постояти за свої права. Але це ще не все. Дуже часто бувають розпорядки, з яких наше населення може мати користь, але щож, коли воно про них нічого не знає. Цьому не можемо навіть дивуватися. В польській державі видано таку силу силенну всяких законів і розпорядків, що навіть досвідчений правник не все у них визнається.

Редакція „Свободи“ хоче прийти з допомогою своїм передплатникам і взяти їх в оборону перед зловживаннями. Тому з цим числом відкриває в „Свободі“ відділ правної поради. В цьому відділі міститимемо статті про ріжні закони та розпорядки та подавати відповіди на запити наших передплатників. Надіємося, що цей відділ принесе велику користь нашим читачам і причиниться до поширення числа передплатників „Свободи“.

Вибори в Анґлії.

Яке вони мають значіння для світа?

Минулої неділі відбулися в Анґлії вибори до палати громад (сойму). З огляду на велику ролю, яку грає Анґлія у **міжнародній політиці,** цілий світ слідкував за цими анґлійськими виборами дуже уважно й нетерпляче ждав їх висліду. Бо від укладу політичних партій у новому анґлійському парляменті залежить чейже **склад нового уряду,** отже й відношення Анґлії до всіх тих справ, які близько торкаються цілого закордону.

Анґлія є **монархією,** ба навіть є надзвичайно до свого короля і цілої династії привязана. Але одночасно Анґлія є найбільш демократичною державою у світі. Це видно і на виборах, які відбуваються без ніяких зловживань і на які ніякі урядові власти не сміють в найменшій мірі впливати. А після виборів приходить завжди негайно така **зміна кабінету** (міністрів), як цього вимагали виборці! Тут треба пояснити, що в Анґлії ще до недавна (кінця мин. віку) були лише дві політичні партії — „консерватистів“ і „лібералів“. Тепер є три, бо крім названих ще й „робітнича партія“. Всіх послів є 615. Уряд творить та партія, яка має безоглядну більшість, себто щонайменше 308 послів. В останньому парляменті „консерватисти“ мали 396 послів, отже й правительство було „консервативне“; робітнича партія мала 160 послів, а ліберальна 44, решта 15 мандатів була в руках „диких“, з того 1 мандат мав комуніст. Тепер вибори основно змінили вигляд анґлійського

парляменту: урядова партія консерватистів **потерпіла велику програну і з 396 мандатів злетіла до 262, робітнича партія** зросла зі 160 до **293, а ліберали** з 44 до **52;** решта 8 мандатів „дикі“; **комуністи втратили одинокий свій мандат.** Виходить, що ні одна партія не має безоглядної більшости (308) і треба творити „коаліцію“ (спілку) двох партій, при чому рішення залежить від лібералів, з ким вони схотять „бльокуватися“, з „консерватистами“, чи „робітниками“?!

Отож не відомо ще тепер, який буде новий уряд в Анґлії, відомо лише, що не остане при владі теперішне виключно консервативне правительство. В усякому разі мусить прийти до голосу голова лібералів — Льойд Джордж. Вислід останніх виборів безумовно є некорисний для Франції, з якого цупко тримали анґлійські консерватисти, зате корисний для Німеччини, бо і „робітнича партія“ і „ліберали“ стоять на становищі, що версайський мир був для Німців несправедливий... Вислідом анґлійських виборів невдоволена також Польща.

Зрештою, наслідком анґлійських виборів для міжнародньої політики будуть видні щойно в будуччині.

В справі воєнних відшкодовань.

Поправа становища Німеччини.

В торгах, які ведуться в Парижи між представниками Франції, Анґлії, Італії, Бельґії та Америки і німецьким урядом за воєнні відшкодування, зайшов новий зворот. Тоді, коли переговори майже розбилися, Америка уможливила направтувати дальші торги з Німеччиною. Вона опустила десяту часть своїх претенсій до европейських держав, а зате европейські держави зменшили свої домагання супроти Німеччини. На основі нового проєкту репараційних рат має бути 58. З того перших 37 малаб заплатити Німеччина по 2,050 міліонів (замісць 2 і пів міліярда), а 21 останніх рат має бути покритих з доходів „Банку для міжнародніх довгв“, який має повстати коштом Німеччини. Таким чином Нмеччина малаб платити своїм побідникам 450 міліонів річно менше, ніж доси від неї вимагали.

Зачувати, що німецький уряд виявив згоду на такі сплати воєнного відшкодування. Однак дуже момливе, що й до того не прийде, бо зміна уряду в Анґлії дає Німеччині надію на дальшу зміну в справі воєнних відшкодувань.

По широкому світі.

СОЮЗ НАРОДІВ. В Мадриті, столиці Еспанії, відбудеться 6. ц. м. перше засідання комітету Союзу Народів, що буде розглядати справу національних меншостей, а 10. червня зачне радити сама Рада тогож Союзу. Судячи по дотеперішній практиці, яка завелось у Союзів Народів, недержавним національностям не надіятись ніякої помочі від цього Союза, що знає тільки інтереси великих держав. Між іншим буде розглядати справу німецького нападу на поляків в Ополі та справу звільнення ренської области від воєнної окупації.

ІТАЛІЯ має клопіт в африканській кольонії Тріполісі. Збунтувались місцеві племена, проти яких вислано італійське військо. В кривавому бою погибло кількасот повстанців, а поверх тисячки дісталось до неволі.

ПОВОРОТ ТРОЦЬКОГО. Зачувати, що радянський уряд позволив Троцькому вернути з днем 1. липня ц. р. на Радянщину, де він займе одно з вищих становищ у більшовицькій орґанізації. Троцький перебуває тепер на острові на мори Мармара, займаючись риболовством.

АРЕШТУВАННЯ В РАДЯНСЬКИХ КОНЗУЛЯТАХ. З Китаю доносять, що на приказ Чан-Кай-Шека китайська поліція перевела ревізію в радянських конзулятах в Харбіні, Мукдені та кількох інших китайських містах. Ревізія викрила багато комуністичних аґітаційних відозв і зброї, наслідком чого арештовано поверх 70 урядників а в Мукдені самого радянського конзуля.

З тої причини між урядами Радянщини і Китаю прийшло до гострої виміни нот (писем), яка готова довести до війни між Радянщиною й Китаєм.

ТРУДНО ЇМ ДОГОДИТИ. З Москви доносять, що більшовицька тайна поліція розстріляла галичанина Дзіковського, відомого з того, що брав участь в застріленню проф. Твердохліба перед соймовими виборами в 1922 р. Дзіковський перебував якийсь час на заході, а потому переїхав на Радянщину, де вислугувався більшовикам. Тут його й арештували за український націоналізм і розстріляли.

БУВША ЦІСАРЕВА ЗИТА переноситься з Еспанії до Франції. Дозвіл на побут у Франції дістала під умовою, що не буде мішатися до ніякої політики.

ЗА ВІЙСЬКОВИЙ БУНТ. Воєнний суд в Еспанії засудив на кару смерти 1 полковника і двох капітанів, а на досмертну вязницю 3 майорів, 3 капітанів і 3 поручників, що брали участь в бунті артилерії.

ЗАМАХ НА ГАБІБУЛАГА. Підчас перегляду військ новим афґанським володарем Габібулагом у місті Кабулі вибухла бомба, від якої погиб один вояк, а кількох є ранених. Габібулаг вийшов цілий. Бомба була закопана в землі.

Арештування без кінця.

За політичні провини.

У Львові арештовано гр.-кат. пароха з Янова, о. Михайла Кушкевича за злочин державної зради, якого мав допуститися 1. листопада м. р., виголосивши на цвинтарі проповідь з приводу листопадових роковин. Щойно після 7 місяців його переслухано у Львові і замкнено в слідчім арешті при Бриґідках.

В Монастириськах поліція перевела ревізію в домі адвоката д-ра Василя Банда й арештувала його. Арештованого відставлено до слідч. арешту при окружнім суді в Станиславові. Справа політична.

В Самборі арештовано коло 100 учеників місцевих ґімназій і вчительського семинара під замітом приналежности до недозволеного товариства та уладжування збірок без дозволу влади. Ходить про українську пластову орґанізацію. Шкільна влада хотіла, щоби пласт став відділом польського „гуфца“. Пласт не піддався команді „гуфца“ і зате поліція виарештувала українську молодь. Арештованих пущено незабаром на волю, але все таки 32 ученики мають судово-карні доходження, причім заборонено їм ходити до школи.

Рільний страйк у Стрийщині.

Покищо спокійний.

В Угерську пов. Стрий застрайкували рільні робітники, заняті на фільварку кн. Любомірського. Цей фільварок державить Мендель Бардах, який визискує працю бідаків, приневолених заробляти на панських ланах. Вони зажадали підвишки замісць дотеперішної денної заплати 1.25 зол. для жінок по 2 зол., а замісць 1.50 зол. для мужчин по 2.50 зол., а коли державець на те не згодився, застрайкували.

Покищо жадна сторона не хоче уступити. В селі панує спокій.

Живлові нещастя.

Хмароломи і гради нищуть край.

Сьогорічна весна лишить по собі сумну память серед хліборобського населення. Часті бурі з хмароломами і градом, що навіщують майже що днини нашу країну, нищать засіви в щораз то нових повітах і переміняються в загальне живлове нещастя, що погіршує й так важке положення хліборобських мас. Збори із сьогорічних жнив, яких вигляди завдяки приятливій погоді значно поправилися, знову поважно загрожені.

Ось сумна вязанка вісток, що наспіли в останніх днях. 31. травня ц. р. навістила градова буря Равщину і знищила засіви в громадах **Синьковичі і Ґійче.** В перемиському повіті обірвалась хмара 30. травня над **Горохівцями.** Те саме постигло сусідний березівський повіт, де води заляли Ясеницю, **Березів,** Старе Село, Гумниска, Присітницю, Дидню, Яблінку і Видрно. Градова хмара обірвалась тогож дня в **Сяніччині,** де найбільше потерпіли Добра шляхотська і Добра Рустикальна. Грубий град падав пів години і знищив землеплоди до тла.

Для хліборобства лишається одинокий ратунок: обезпечувати землеплоди в асекураційних товариствах! Інакше їхня праця це гра в льотерію.

За американські гроші.

Електрифікація Польщі.

До Польщі приїхав американський капіталіст Гаріман і хоче власним коштом вибудувати над рікою Дунаєць в західній Галичині велику електричну стацію, що буде доставляти електрики для цілої західної Галичини (по ріку Сян) і сусідних північних воєвідств, разом для одної третини Польщі. Протягом пятьох літ будуть зелектрифіковані всі місцевости, що мають понад 5 тисяч мешканців, а протягом дальших пятьох літ місцевости менші. Після 60 літ електрична стація має перейти на власність держави.

Плян гарний, але чи прийде до його виконання?

НОВИНКИ.

— **Свято молоді** влаштовує 9-го червня „Рідна Школа“ на площі Сокола-Батька у Львові. Виступати-муть ученики і учениці всіх львівських шкіл і захистів „Рідної Школи“, попisуючись руханковими вправами, співами і забавами.

— **В справі вбивства куратора Собінського.** Перед найвисшим судом у Варшаві відбудеться 10. червня ц. р. розправа проти студентів Атаманчука і Вербицького, обжалуваних за вбивство шкільного куратора Собінського. Як відомо, оба вони були спершу засуджені на кару смерти. Наслідком внесення зажалення неважности, найвисший суд зніс цей присуд і зарядив переведення нової розправи. На другій розправі засуджено Вербицького знову на смерть а Атаманчука на 10 літ тяжкої вязниці. Проти цього присуду оборона внесла також зажалення неважности, яке й буде тепер знову розглядатись найвисшим судом.

— **Яка буде погода в червни?** На думку метеророльоґів (вчених, що досліджують погоду) червень буде досить погідний, середно теплий і принесе в першій половині та в останнім тижні кілька горячих днів. Холодні дні на початку і коло 20-го червня. В першій половині часті бурі, зливи і хмароломи. Небезпечний день, особливо для літаків буде 28. червня.

— **Хмароломи.** В четвер, 30. травня ц. р. обірвалася хмара над селом Пикуличами коло Перемишля. Вода заляла 35 хат. Шість родин мусіло переселитися, ратуючись перед смертю. Наслідком зливного дощу 19. травня ц. р. в Бережанщині, виступила вода з берегів Райського Потоку і наробила великої шкоди в селах: Рибники, Саранчуки і Жовнівка. — В понеділок, 27. травня ц. р. обірвалась хмара над Словітою пов. Перемишляни. Вода знищила поля коло гостинця і замулила самохід, яким їхав воєвідський командант поліції з Тернополя.

— **Военні педаґоґи.** В будинку польської ґімназії у Львові професор д-р Ґедройць ударив в лице інспектора д-ра Сосніцкого зі словами: „Це за мої кривди“. Щоби пімстити зневагу батька, син інспектора Сосніцкого, студент прав, напав на другий день зі студентом медицини Кшишталовичем на проф. Ґедройца у його приватнім мешканню і зневажив його так само. Тоді проф. Ґедройць вдарив молодого Сосніцкого ручкою від револьвера в ніс, а його товаришеви, що також хотів його бити, прострілив ногу. Обох студентів відставлено до шпиталю.

— **За опір владі.** У Висічці, пов. Борщів умерла загадочною смертю Параска Сливка, так, що прокураторія зрядила оглядини трупа, якого вже поховано. Коли прибула судоволікарська комісія, товпа людий не позволила грабареви добути домовину з гробу. Щойно коли покликано відділ поліції з Королівки, комісія виконала свою працю. За опір владі арештовано шість осіб, між ними три жінки.

— **Села горять.** В Загірю пов. Рудки, згоріло 74 господарських загород. Мимо помочи пожарних сторожий з сусідних громад а навіть з Рудок і Самбора огонь вдалось угасити аж по 24 годинах. Огонь викликав 7-літний хлопець. — В Коропужи того самого повіту згоріло в ночи на 29. травня ц. р. 19 господарств .Огонь повстав з невідомої причини на подвірю Каськи Бобеляк. — В Лошневі пов. Теребовля огонь знищив три господарські загороди і почтовий будинок. Пожежу спричинили діти, бавлячись сірниками. — В Старій Гуті пов. Бучач, впало жертвою пожежі 5 загород.

— **Життєва радість панує** в Польщі, сказав сенатор Шиманський. Як ця радість виглядає по наших селах, загально відомо. В останніх часах свідчать про це численні самовбийства серед селян. Ось факти з останнього тижня. В Парховій пов. Бучач, застрілився господар Василь Миськів. В Железові пов. Камінка Стр. повісився Василь Недільський. Таку саму смерть зробили собі Петро Чорномаз в Русянівці, пов. Тернопіль і Йосиф Кльоцковський в Підмонастири пов. Золочів. У всіх випадках причиною самовбийства було життєве горе.

— **Бандитизм.** В особовому потязі на лінії Буківно-Олькуш (на південь від Варшави) замаскований бандит з револьвером у руці ограбив з гроший трьох жидів, а четвертого, що ставив опір, тяжко пострілив. Коли стримано потяг, бандита вже не було. Він вискочив з ваґону і щез серед нічної темноти. — В Яблонові пов. Копичинці два замасковані бандити напали на дім Антона Домбровського і зрабували 150 долярів і ріжні річи. Поліція арештувала вже одного з бандитів, за другим шукає.

— **Душогубство.** В Мякиши Старім, пов. Ярослав, парубок Петро Мельник задусив 28-літну Анну Турчин і пропав без сліду.

— **Нещасливі пригоди.** На шинах залізничого шляху, коло Ходорова найдено трупа молодого мужчини з відтятою головою. Будник ствердив, що незнакомий хотів перебічи шини і дістався під поспішний потяг. — У Винятинцях пов. Заліщики, робітник Кирило Мороз дістався в салині між триби, які роздерли його на кусники.

— **Велике нещастя на залізници.** Коло стації Фучіянан (північно-західний Китай) вискочив зі шин поспішний потяг. Розбилось 9 ваґонів, причім згинули машиніст і 22 подорожних а 65 осіб тяжко потовклося.

— **Парубоцькі порахунки.** В Росохачи пов. Чортків арештовано парубків Онуфра Ногу і Василя Мацишина за те, що вбили парубка Стаха Мазурка.

—**Циганський процес.** В місті Кошицях в Чехословаччині) ведеться великий процес проти 19 циганів, яким закидують численні грабунки і вбивства. Спершу закидували їм навіть людожерство, однак слідство не дало на це доказів, хоч на розправі багато про це говориться. Підсудні цигани це банда звірів у людському тілі, що раз признаються до злочинів, то знову відкликують свої зізнання і взаїмно себе обвинувачують, так що на розправі важко дійти правди.

ЦІНИ У ЛЬВОВІ.

Збіже. Ціни падуть дальше при недостачі попиту. Пшениця 43, жито 21, овес 21 кукуруза 33, гречка 28. Інше без зміни.

Гроші. Доляр амер. 8·88, канад. 8·80, чеська кор. 0·27, австр. шілінґ 1·25, лей 0·05, франц. франк 0·34, швайц. фр. 1·71, фунт штерл. 43·80, червонець 18.

Відділ правної поради.

Веде посол Володимир Целевич.

Заувага: У цьому відділі даватимемо відповіди на запити кождого передплатника „Свободи“. Листовну відповідь одержить лише той передплатник, що пришле почтову марку за 25 ґр.

В яких справах і як можна звертатися до відділу правної поради?

Відділ правної поради уділяє на листовний запит правної поради в усіх справах, що відносяться до громадської та повітової самоуправи, у всіх справах адміністраційних, себто таких, які полагоджує староство і воєвідство, та вкінці в усіх справах податкових. Не уділюємо правних порад у судових справах, бо ці справи вимагають переглянення судових актів і найліпше звертатися з ними до адвоката українця. Кожний передплатник „Свободи“, що звертається з запитом до відділу правної поради, мусить читко і докладно описати справу, про яку йому ходить. До письма слід долучити дословні відписи урядових писем, прим. відпис рішення, що накладає грошеву кару, або відпис платничого наказу і тим подібне. Чим хто докладнійше опише справу, тим ліпшу буде міг одержати правну пораду. В листах слід писати лишень правду. Хто представить нам неправдиво стан справи, тому ми не в силі уділити доброї поради і він справу мусить програти. Листи слід адресувати: Редакція „Свободи“, відділ правної поради. Львів, Ринок ч. 10.

Чи староство має право наказати громадській раді звільнити членів „Малопольської стражи оґньової“ від шарварків?

Питання: Громадяни Поточан, бережанського повіту, радяться нас, що мають зробити супроти того, що староство в Бережанах доручило громадській раді в Поточанах звільнити членів „Малопольської стражи оґньової“ від виконування шарварків, варти і т. п.

Відповідь: Тернопільський воєвода видав обіжник, в якому поручає громадським радам звільнювати членів „Малопольської стражи оґньовей“ від шарварків, повнення варти і т. п. На тій основі бережанський староста видав приказ громадській раді в Поточанах. Цей обіжник воєводи є суперечний з обовязуючими законами, бо обовязок виконування шарварків накладає на громадян закон. Ані воєвода, ані бережанський староста, ані громадська рада, не може поступапати всупереч законам. Громадянам з Поточан радимо, щоби вони зажадали від бережанського старости видання приказу про звільнення членів стражи від шарварків на письмі, бо проти письменного зарядження можна боротися шляхом відкликів і позву до найвищого адміністраційного трибуналу.

Чи буде в Галичині введений примус обезпечення домашньої худоби, господарських машин і збіжа.

Питання: Громадяне села Вербів, бережанського повіту, запитують нас, чи буде введений згаданий примус і як можна боротися проти цього.

Відповідь: Розпорядок міністра скарбу з дня 31. січня 1929 р. дає право повітовим соймикам і повітовим радам переводити в їхньому повіті шляхом окремої ухвали примусове обезпечення від огню збіжа, паші, домашніх звірят і господарських машин і примусове обезпечення худоби від нещасливих випадків та хороби. Цей примус не може бути переведений у нас, бо у нас нема ні вибраних населенням повітових соймиків, ні повітових рад. У нас населення не має впливу на повітову самоуправу. Всевладними панами повітової самоуправи є старости як наказні комісарі повітової самоуправи. Де старости змушували би населення до примусової асекурації, то поступали би протизаконно. З цим найкраще боротися в цей спосіб, щоби наші громадські ради заявлялися в своїх ухвалах проти такого примусу і повідомляли про це староство.

Ми не є проти асекурації худоби і мертвого інвентаря, але така асекурація може виходити населенню на користь тільки тоді, коли переведуть її або українські товариства або навіть повітові ради, але вибрані населенням. Асекурація на приказ пана старости вийшла би лише на користь тих польських асекураційних товариств, які нею займалися би.

Смішне.

ЗРОЗУМІВ.

Мама: Біжи, Михасю, до різника і подивися, чи має телячі ноги!

Михась: (вертаючи за чверть години): Я не міг бачити, бо різник був у чоботах!

Нові книжки й видання.

— *Микола Чайковський:* ЧАРКА ГОРІЛКИ — МОРЕ СЛІЗ. Про алькоголізм. З рисунками. Бібліотека „Ми Молоді“. Рогатин 1927. Сторін 1929. Сторін 148. Ціна 2.50 зол. Зміст: Вступ. Алькогольні напитки. Які шкоди приносить алькоголь людському тілу? Алькоголь і духове життя людини та мораль. Алькоголь і молоде покоління. Тверезість, умірковавість, піяцтво. Алькоголь і народне майно. Боротьба з алькоголізмом.

Д-р Роман Ґоцький: ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНИЙ ПЛЕБІСЦИТ. Як його переводити? Бібліотека „МиМолоді“ ч. 5. Львів 1929. Ціна 20 с.

III. НАРОДНІЙ ЗЇЗД Українського Національно-Демократичного Обєднання в днях 24. і 25. грудня 1928 р. Звіт на підставі стеноґрафічного протоколу. Політична бібліотека Укр. Нац. Дем. Обєднання. Львів, 1929. Сторін 154.

ЖИТЯ І ЗНАННЯ, ілюстрований журнал, видаваний Товариством „Просвіта“, ч. 9 (21) за червень містить: Між огнем і ледом (Про Ісляндію). Одна з недоцінюваних господарських галузей (про штучне вигрівання курят). До грізної Антарктиди. Ратище. Сухий шлях з Анґлії до Франції. Життя і смерть зір. Шкідливий вплив алькоголю. З анґлійських звичаїв. Шахи. Володар Ростиславич (історична повість з 11-го віку).

Добро „Просвіти“ — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

Це добро скріпимо й збільшимо, коли найдемося всі під прапором „Просвіти“ і станемо її членами.

Видає С-ка „Діло“. зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Ринок ч. 10.